

Az uralkodók között, akiket az Egyház szentként oltárra emelt, az egyik legvonzóbb Lajos király. Részből egy durva és gátlástalan korszakban tanúsított nemeslelkűsége, részben áldozatos törekvése miatt, amellyel Isten szolgálatát minden egyéb érdek elé állította.

Beauvais tartományban, Poissyben vagy La Neuville-en-Hezben született. Atyja, a francia király meghalt még mielőtt Lajos tizenkét éves lett volna, s az uralkodás a királyné, Kasztíliai Blankára maradt. Kezdetben meg kellett küzdenie a sógorával, Philipp Hurepellel, aki egy jelentős párt élén tört a trónra, de a champagne-i Thibaut gróf segítségével Blanka meg tudta védeni özvegyi jogait.

Lajos nagyon gondos nevelésben részesült. Édesanyja mélyen beleültette a lelkébe a keresztény kötelességtudatot és a bűntől való irtózást, de anyai ösztöneit követve uralkodott a fián azután is, hogy 1226. november 29-én Lajost megkoronázták. 1234. május 27-én feleségül adta Lajoshoz az akkor tizenhárom éves Provence-i Margitot. Ám az esküvő után még hat évig távol tartotta egymástól a fiatalokat, s utána is nagyon beleszólt az életükbe, úgyhogy kínos fáradsággal tudták csak megvédeni magukat e félreértett anyai szeretet beavatkozásaival szemben. Ettől eltekintve azonban Blanka királynő nagyon jó politikus volt.

Lajos 1236-ban vette át a kormányzást, s mindjárt fegyveresen kellett szembeszállnia vazallusai ismételt lázadásával, amelyet III. Henrik, Anglia királya szított. Néhány év múlva, 1244-ben egy betegségében fogadalmat tett, hogy ha felgyógyul, keresztes háborút szervez a Szentföld visszaszerzésére, amelyet a mohamedánok éppen akkor újra hatalmukba kerítettek. A hadjárat valóra is vált. Lajos a feleségével, Margittal együtt vett benne részt, az országot pedig Blanka anyakirálynőre bízták. Mivel Szicília az akkor éppen kiközösített II. Frigyes császár birtoka volt, elkerülték hajóikkal, és Cipruson át érkeztek Egyiptomba. 1249 júniusában Lajos megostromolta és elfoglalta Damiette erődtámaszát, amely a Szentföld felé vezető utat nyitotta meg számukra. Néhány hónap múlva egy másik, arabok által védett erőd, Mansourah előtt vereséget szenvedett és lovagjaival együtt fogságba esett. Fogságában vérhast kapott, fel kellett adnia Damiette-et, s csak váltságdíj fejében bocsátották szabadon. Katonái nagy része ekkor cserbenhagyta és hazatért. Lajos még hosszasan, mintegy három évig a Szentföldön maradt, és megerősítette a keresztények kezében lévő birtokokat és erődket.

Blanka királynő 1252-ben meghalt. Lajos a hír hallatára elhatározta, hogy visszatér országába. 1254. szeptember 7-én vonult be Párizsba. Ettől kezdve nagyon serényen vette kézbe országa ügyeit. A magánélete inkább szerzetesi, mint királyi volt: naponta részt vett legalább egy szentmisén és teljes egészében imádkozta a papi zsolozsmát. Korábban is nagyon egyszerűen élt, a Szentföldről való visszatérés óta azonban még szigorúbb volt önmagával szemben. Lemondott a vadászat gyönyörűségéről, amit pedig nagyon kedvelt. Elutasított magától minden fényűzést az öltözködésben, és vezekelt: böjtölt, ostorozta magát, vezeklőövet viselt. Életrajzírói általában kiemelik türelmét és alázatosságát, amely korának vad és kíméletlen szellemével szemben nagyon feltűnő volt. Különösen hangsúlyozza e vonásait Joinville atya, aki mint a király és a királynő gyóntatója szemtanúként beszél róluk. Lajos még arra is képes volt, hogy zokszó nélkül elviselje szolgálói ügyetlenségét vagy egy szegény asszony szidalmait.

A király ugyanakkor nagyon jó férj és családapa volt. Margit királynő tizenegy gyermekkel ajándékozta meg, akik közül kilencen fel is nőttek. Lajos pedig nagyon gyengéden szerette a feleségét. Fáradhatatlan volt a szegények szolgálatában és szeretetében. Saját kezével szolgált nekik, gondozta még a leprásokat is.

Keresztény gondolkodása abban a fáradozásában is kinyilvánult, amellyel javítani akart az ország életén. Az épp ekkor újra felfedezett római törvénygyűjtemény -- amely Justinianus Pandektái néven vált ismertté -- lehetőséget nyitott számára, hogy jelentős újításokat vezessen be a törvényhozásban, és korlátozza a vidéki urak hatalmát. Elvette tőlük az önkényes bíraskodás és ítélkezés jogát. Betiltotta a párbajt mint igazságszolgáltatási módot, s hogy a vazallusok közötti magánháborúkat korlátozza, bevezette az évenkénti negyvennapos fegyverszünetet, amelyet így neveztek: „a király negyven napja”.

Szívesen szolgáltatta maga igazságot: Vincennes-ben, ahol gyakran tartózkodott, a peres felek szabadon felkereshették. Más szempontokból azonban Lajos is korának gyermeke volt, aki kemény, olykor kegyetlen büntetéseket rótt ki az istenkáromlókra, az eretnekekre és a zsidókra. Ennek ellenére művelt és józanul gondolkodó uralkodó volt.

Uralkodása idejére olyan fordulatok esnek, amelyek a gondolkodásban, a művészetekben és az irodalomban jelentős változásokat hoztak. Nagy érdeklődéssel követte Aquinói Szent Tamás és Beauvais-i Vince működését. Támogatta Robert de Sorbont a később róla Sorbonne-nak elnevezett egyetem megalapításában. Felépítette a híressé vált Sainte- Chapelle-t, hogy méltó helye legyen a Szentföldről hozott ereklyéknek. Emellett sok karitatív intézmény alapítását köszönheti neki Franciaország, többek között a Quinze-Vingts kórházat, amely háromszáz vak gondozását tette lehetővé.

Lajos erkölcsi feddhetetlensége leginkább mégis külpolitikájában mutatkozott meg. Nagyapja, Fülöp-Ágost hódítását, amellyel az angol királyságtól területeket vett el, jogtalannak nyilvánította. Ezért 1269-ben az abbeville-i szerződéssel visszaadta III. Henrik angol királynak Périgord, Limousin, Agen, Quercy és Saintonge területét. Henrik ennek viszonzásaként lemondott minden egyéb franciaországi jogáról. A kortársak e szerződést hevesen támadták. Igazságszeretete ennek ellenére olyan megbecsülést váltott ki, hogy idegen uralkodók kérték fel békebírónak egymás közti viszályaik rendezésében. Másrészt viszont eltűrte a testvére, Anjou Károly vállalkozását, amellyel meghódította Nápolyt, jóllehet a pápa, IV. Orbán ezt Lajosnak adományozta.

IX. Lajos uralkodása alatt Franciaország a nyugalom és a béke korszakát élte. A közel-keleti fejlemények azonban továbbra is foglalkoztatták a királyt. 1261-ben jött a hír, hogy Bibarsz egyiptomi szultán elfoglalta Palesztina nagy részét. Ezért Lajos király elhatározta, hogy ismét keresztes hadjáratot szervez. Hatvanezer fős sereget készített fel az útra. Elindulásuk után az első céljuk Tunisz volt, itt akarták bevárni Anjou Károlyt. Lajos serege Tunisz városa közelében vert tábort. A tétlen várakozás közben azonban kolera ütötte fel a fejét a táborban. Meghalt a király fia, Nevers grófja is, és megbetegedett maga a király is. Mivel érezte halála közeledtét, hívatta másik fiát, Fülöpöt, megáldotta, és ellátta utolsó jó tanácsaival. Majd kérte ápolóit, hogy fektessék hamuba és így halt meg 1270. augusztus 25-én.

Lajos király nem volt sem nagy hadvezér, sem nagy politikus. De rendkívüli emberi és keresztény erényei, amelyeket az egész Nyugat szeme láttára megtestesített, a keresztény királyok eszményképévé avatták. VIII. Bonifác ezért határozta el, hogy 1297. augusztus 11-én szentté avatja. Meggyanúsították ugyan, hogy az akkor uralkodó Szép Fülöp felé akar ezzel lépést tenni, valójában azonban inkább a szent király felé általánosan megnyilvánuló vallásos tiszteletet ismerte el hivatalosan is. Ünnepeét azonnal felvették a római naptárba, augusztus 25-re.